

Bevaringsprincipper

Kulturstyrelsen

Juni 2012/rev. februar 2015

Indhold:

INDLEDNING	2
Hvorfor udarbejde bevaringsprincipper?.....	2
Hvad består principperne af?.....	2
AFSNIT 1. BESKRIVELSE, ANALYSE OG VURDERING AF FORTIDSMINDER OG BYGNINGER	3
Metode til vurdering af et fortidsminde eller en bygnings særlige betydning.....	4
1. Beskrivelse af et fortidsminde eller en bygning.....	4
2. Analyse.....	5
Autenticitet.....	5
Integritet.....	5
3. Vurdering af fortidsmindet eller bygningens signifikans.....	6
AFSNIT 2. BEVARING AF FORTIDSMINDER OG BYGNINGER	7
Det generelle forebyggende arbejde.....	7
Forebyggende arbejde for de fredede fortidsminder.....	8
Tilsyn med de fredede fortidsminder.....	8
Forebyggende arbejde på fredede bygninger.....	9
Arbejder ud over pleje og vedligehold.....	9
Istandsættelse og reparation.....	10
Konservering.....	10
Restaurering.....	11
Rekonstruktion/tilføjelser/ombygning.....	11
Dokumentation.....	12
Planlægning.....	12
AFSNIT 3. LOVGIVNING OG KONVENTIONER	12
ORDLISTE	13
EKSEMPLER	15
Eksempel 1, Vestvolden.....	15
Eksempel 2, Badstuestræde, København.....	16
Eksempel 3, Bækkemonumentet – en skibssætning fra vikingetid.....	18

INDLEDNING

Hvorfor udarbejde bevaringsprincipper?

De fredede fortidsminder og de fredede bygninger er en vigtig del af vores historie og identitet. Lovgivningen beskytter de fredede fortidsminder og de fredede bygninger mod menneskeskabt ødelæggelse men fortæller os ikke, hvordan vi må bruge dem eller, hvordan vi sikrer dem mod de skader, der opstår som følge af tidens tand. Vi er derfor nødt til at forholde os til disse spørgsmål, hvis vi ønsker at bruge disse væsentlige dele af vor kulturarv aktivt, samtidig med at deres unikke værdier bliver bevaret for eftertiden.

Kulturstyrelsen anser alle dele af kulturarven for en samfundsressource. Vi er derfor åbne overfor, at de fredede fortidsminder og de fredede bygninger kan anvendes og formidles på nye måder, der både kan imødekomme brugernes ønsker og fortidsmindernes og bygningernes bevaringsbehov. Kun ved samarbejde og dialog med det omgivende samfund kan vi udvikle en differentieret forvaltning og en tidssvarende brug og bevaring af kulturarven.

De bevaringsprincipper, vi præsenterer her, skal tydeliggøre det grundlag, vi træffer beslutninger om *de fredede* fortidsminder og *de fredede* bygningers forvaltning og bevaring på. Ikke to fortidsminder eller bygninger er ens. Alle beslutninger om deres brug og bevaring træffes ud fra en gennemskuelig metodik, som forholder sig til deres oprindelighed, helhed og særlige betydning.

Bevaringsprincipperne bistår Kulturstyrelsens sagsbehandlere i deres daglige arbejde og skal hjælpe ejere og forvaltere af landets fortidsminder og bygninger til at forstå vores afgørelser og til at kvalificere ansøgninger og forespørgsler om deres brug og bevaring.

Kulturstyrelsens forvaltning af fortidsminderne og de fredede bygninger tager udgangspunkt i den nationale lovgivning. Forvaltningen er, udover lovgivningen, samordnet med retningslinjer, som er beskrevet i de internationale konventioner og chartre vedrørende kulturarvens bevaring.

Hvad består principperne af?

Bevaringsprincipperne indeholder tre hovedafsnit, der redegør for de overvejelser og processer, der indgår i Kulturstyrelsens arbejde med forvaltningen af fortidsminder og bygninger.

Første afsnit beskriver den metodik, der anvendes, når vi skal træffe forvaltningsmæssige beslutninger om et fortidsminde eller en bygnings brug og bevaring. Ved at forholde os til fortidsmindets eller bygningens oprindelighed, intakthed og særlige betydning kan vi vurdere, hvor restriktive eller ikke-restriktive vi skal være, når forvaltnings- og vedligeholdelsesmæssige spørgsmål skal afgøres.

Andet afsnit beskriver de overvejelser og processer, der skal lægges til grund for bevaring af fortidsminder og bygninger. Afsnittet beskriver det sæt af metoder, der kan anvendes i bevaringsarbejdet, så værdier bevares bedst muligt. Dette spænder fra forebyggende arbejde over reparationer og istandsættelser til ombygninger og tilføjelser til fortidsmindet/bygningen.

Tredje afsnit indeholder en beskrivelse af det lovgrundlag og de internationale konventioner, Kulturstyrelsens forvaltning er baseret på.

AFSNIT 1. BESKRIVELSE, ANALYSE OG VURDERING AF FORTIDSMINDER OG BYGNINGER

Blandt Danmarks ca. 33.000 fredede fortidsminder og ca. 9.000 fredede bygninger er der med sikkerhed ikke to, som er helt ens. Selv blandt tilsyneladende identiske fortidsminder og bygninger er der alligevel forskelle i detaljer, beliggenhed, relation til omgivelserne, funktionshistorie eller symbolsk betydning. Derfor vil forvaltningen af to fortidsminder eller bygninger aldrig være helt den samme. Der er altid behov for en differentieret sagsbehandling, hvor tilladelser kan gives i én sammenhæng, men ikke i en anden. Det stiller helt særlige krav til Kulturstyrelsens afgørelser – lige som det stiller krav til gennemsigtighed i de metoder, styrelsen anvender for at nå frem til en afgørelse.

Udgangspunktet for at kunne træffe forvaltningsmæssige afgørelser om et givent fortidsminde eller en given bygning er, at man kender dets eller dens særlige betydning.

Viden om et fortidsminde eller en bygnings særlige betydning kan opnås ved hjælp af forskellige metoder og med brug af mange typer af kilder. Ved udviklingen af Kulturstyrelsens metode til vurdering af fortidsminders og bygningers særlige betydning, har vi ladet os inspirere af den måde, UNESCO vurderer betydningen (signifikansen) af verdensarvsmonumenter på.

Metode til vurdering af et fortidsminde eller en bygnings særlige betydning

Metoden, Kulturstyrelsen har udviklet til vurdering af et fortidsmindes eller en bygnings særlige betydning, består af tre trin:

1. Beskrivelse af fortidsmindet eller bygningen
2. Analyse af fortidsmindets eller bygningens:
 - a. Autenticitet (oprindelighed/ægthed)
 - b. Integritet (helhed/intakthed)
3. Vurdering af fortidsmindets eller bygningens signifikans (særlige betydning)

Metoden er fleksibel og skal tilpasses og skaleres i forhold til det konkrete forvaltningsmæssige spørgsmål, der skal tages stilling til.

1. Beskrivelse af et fortidsminde eller en bygning

Det første trin i belysningen af det enkelte fortidsmindes eller bygningens særlige betydning er en *beskrivelse* – Hvad er det, vi står over for?

Beskrivelsen af fortidsmindet eller bygningen deles op i elementer, der tilpasses til det givne fortidsminde eller bygning og det forvaltningsmæssige spørgsmål, der skal tages stilling til. Beskrivelsen skal være så objektiv og uvægtet som muligt.

Beskrivelse af fortidsmindet eller bygningen – eksempler på elementer¹:

Opførelsesår

Størrelse og omfang

Topografisk placering

Funktion

Teknologi/konstruktioner

Delelementer

Detaljer

Materialer

Historiske begivenheder

Symbolisk betydning

¹ Listen med elementer er kun vejledende og forslag og inspiration til øvrige elementer kan bl.a. ses i Fredningsgennemgangens vejledning.

Væsentlige ændringer
Vedligeholdelsestilstand
Sårbarhed

2. Analyse

Efter at have foretaget en så objektiv beskrivelse af bygningen eller fortidsmindet som muligt, kan man gå videre til analysen. I analysedelen vægtes de relevante elementer fra beskrivelsen i forhold til begreberne *autenticitet* (oprindelighed/ægthed) og *integritet* (helhed/intakthed).

Autenticitet

Autenticitet er et udtryk for fortidsmindets eller bygningens ægthed og vedrører både den oprindelige og nuværende tilstand. Autenticitet kan både knytte sig til det materielle og det immaterielle – som form, design, materiale og stof, brug og funktion, traditioner, teknik, placering, beliggenhed og symbolsk betydning.

Autenticitet knytter sig ikke alene til fortidsmindets eller bygningens originale form eller struktur, men omfatter alle senere tilføjelser og ændringer, som besidder historisk eller kunstnerisk værdi i sig selv. Alle de transformationer, fortidsmindet eller bygningen har gennemlevet, kan altså bidrage til autenticiteten.

De temaer eller elementer man valgte til beskrivelsen i trin 1, kan tillægges en høj, middel eller lav grad af autenticitet.

Integritet

Når de relevante temaer fra beskrivelsen er blevet vægtes i forhold til deres grad af autenticitet, vægtes elementernes grad af integritet på samme vis.

Integritet er et udtryk for intakthed og/eller helhed. Altså hvor velbevarede de fysiske dele, helheder og sammenhænge er. En høj grad af integritet er et udtryk for:

- At en betydelig mængde af fortidsmindets/bygningens dele er intakte.
- At en så betydelig mængde af fortidsmindets/bygningens dele er til stede, at relationerne mellem dem er bevaret.
- At sammenhængen mellem fortidsmindet/bygningen og det miljø og de omgivelser, der har været en forudsætning for dets eksistens og funktion, er intakt og forståelig.

3. Vurdering af fortidsmindet eller bygningens signifikans

Signifikans er et udtryk for fortidsmindets/bygningens betydning og væsentlighed. Signifikansen bedømmes ud fra en vurdering af type, historiske kontekst og udtryk set i lokalt, regionalt, nationalt og/eller internationalt perspektiv.

Signifikans er både et udtryk for kvantitet og kvalitet – dvs. er der tale om et enestående fortidsminde/bygning eller om en mere almindelig type. Er der tale om et fortidsminde eller en bygning med helt særlige kvaliteter i forhold til andre lignende fortidsminder eller bygninger?

Vurderingen af signifikans tager udgangspunkt i de forudgående autenticitets- og integritetsanalyser. Princippet for vurderingen kan illustreres med diagrammet i figur 1. Signifikansen af et konkret fortidsminde eller en bygning bør altid vurderes ud fra sammenligning med andre fortidsminder eller bygninger.

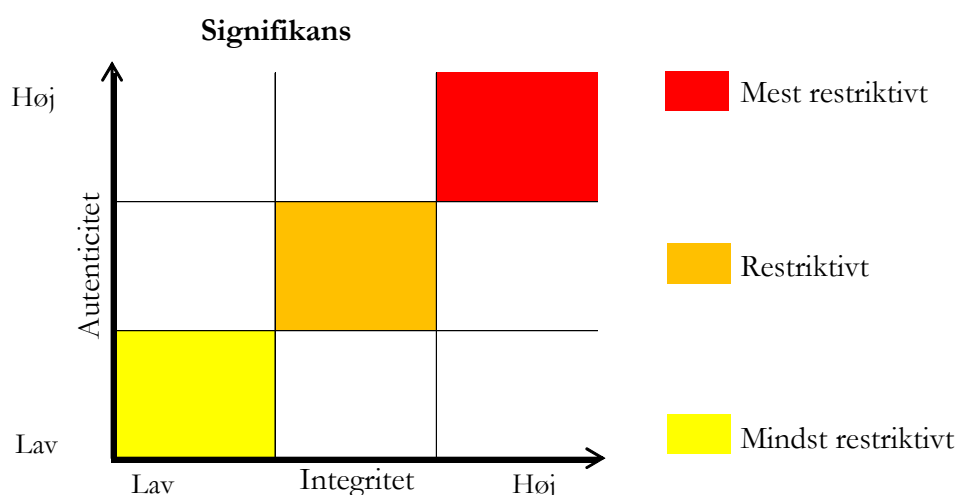

Fig. 1. Princip for vurdering af et monuments signifikans I praksis vil man ikke indtegne et fortidsminde eller en bygning i et sådant diagram, men i stedet støtte sig til en sproglig vurdering.

En lav grad af autenticitet og en lav grad af integritet vil stort set altid resultere i en lav signifikans. Omvendt vil en høj grad af autenticitet og integritet resultere i en høj signifikans.

Generelt vil en høj signifikans medføre en forholdsvis restriktiv forvaltning – dvs. at Kulturstyrelsen vil være tilbageholdende med at give dispensationer og tilladelser til f.eks. ombygninger og ændret brug. Fortidsminder eller bygninger med en middel eller lav signifikans vil medføre en mindre restriktiv

forvaltning og der vil i højere grad kunne gives dispensationer og tilladelser til f.eks. ombygninger og tilstandsændringer.

AFSNIT 2. BEVARING AF FORTIDSMINDER OG BYGNINGER

Alle menneskeskabte konstruktioner er under konstant påvirkning af klima, slitage og samfundsudvikling. Denne nedbrydning kan kun modvirkes ved en målrettet indsats. Skal et monument bevares for eftertiden med størst mulig autenticitet og integritet, er pleje og vedligehold nødvendigt. Afhængigt af tilstanden kan mere omfattende arbejder være påkrævet, hvis monumentets særlige betydning skal bibeholdes.

Dette afsnit indeholder en beskrivelse af de forskellige typer af forebyggende indsatser og handlinger, der kan udføres på et monument som led i bevaringsarbejdet.

Selvom bygningers og fortidsminders særlige betydning vurderes på samme måde, når der skal træffes beslutning om bevaringsmæssige tiltag, er der alligevel så store forskelle på de to grupper, at tilsyn og forebyggende indsatser på de respektive områder vil blive beskrevet hver for sig i det følgende.

Man bør være forsigtig med at godkende bevaringsmæssige handlinger på bygninger eller fortidsminder, der svækker deres autenticitet og integritet i en grad, som forringer deres særlige betydning væsentligt. Der bør tages stilling til, om ændringerne er begrundet med hensyn til bevaring eller hensyn til brug og formidling.

Det generelle forebyggende arbejde

For at begrænse behovet for istandsættelsesarbejder bør der, som et led i en forebyggende indsats, foretages en løbende pleje og vedligeholdelse af både fredede fortidsminder og bygninger. Det kræver et fagligt kvalificeret tilsyn udført med forskellige tidsintervaller, afhængigt af fortidsmindets eller bygningens art og karakter.

Formålet med tilsynet er dels at sikre opmærksomhed om det enkelte fortidsminde/bygning hos ejeren, dels at konstatere risici mod dets beståen. Jo hurtigere en given risiko kan minimeres, jo mindre bevaringsindsats er der behov for.

Handlingsplaner

På de største og mest komplicerede fortidsminder samt på alle fredede bygninger bør der, udover det løbende tilsyn, udarbejdes egentlige handlingsplaner for vedligeholdelse. Handlingsplaner for fortidsminder udarbejdes i samarbejde mellem de ansvarlige ejere og lokale eller statslige myndigheder – for bygninger udarbejdes planerne i samarbejde mellem ejere og restaureringskyndige rådgivere.

En handlingsplan bør indeholde oplysninger om et fortidsmindes eller en bygnings historie, særlige betydning samt fredningsværdi. Derudover bør planen rumme informationer om ejer- og administrative forhold. Handlingsplanen kan også indeholde mål for, hvordan et fortidsminde eller en bygning skal udvikle sig på længere sigt.

I handlingsplanen bør den almindelige drift være beskrevet – dvs. hvordan, af hvem og hvor tit vedligeholdelsen skal foregå samt, hvor tit der skal foretages tekniske tilstandsvurderinger af hele fortidsmindet/bygningen eller dele deraf samt forudseelige større arbejder.

Forebyggende arbejde for de fredede fortidsminder

Det forebyggende arbejde for fortidsminder omfatter primært tilsyn, pleje samt, for især de store og komplekse fortidsminders drift (Hammershus, Kalø, Gurre, etc.), udarbejdelse af handlingsplaner.

Tilsyn med de fredede fortidsminder

Data fra tilsynet med fortidsminderne anvendes af Kulturstyrelsen til risikoanalyser, der kortlægger art, omfang og geografisk fordeling af skaderne på fortidsminderne. Risikoanalyserne bruger styrelsen til at udpege fortidsminder, der er særligt truet af forfald og til at prioritere den forebyggende indsats både regionalt og nationalt. De kan endvidere blive brugt til udarbejdelse af målrettede informationskampagner, der kan oplyse ejere og brugere om pleje, vedligehold og formidling af de fredede fortidsminder.

Pleje af fortidsminder

Staten og kommunerne har pligt til at pleje fortidsminderne på offentlige arealer, men der er ingen lovmæssige krav om, at private lodsejere skal pleje deres fortidsminder. Kommunerne kan dog pleje privatejede fortidsminder uden udgift for ejeren (se museumsloven og plejevejledningen).

Tilsynsmuseerne tilbyder kommunerne at udarbejde plejeplaner (mod vederlag) i forbindelse med

tilsynet. Retningslinjer for korrekt pleje af fortidsminderne fremgår af plejevejledningen, som kan downloades fra styrelsens hjemmeside.

Pleje af fortidsminder inden for rammerne af plejevejledningen kræver ikke tilladelse fra Kulturstyrelsen.

Forebyggende arbejde på fredede bygninger

Det forebyggende arbejde for de fredede bygninger omfatter bygningssyn og vedligeholdelsesarbejder.

Tilsyn med de fredede bygninger

Staten skal af bevaringsmæssige og økonomiske grunde gennemføre vedligeholdstilsyn af egne fredede bygninger med to års mellemrum².

Vedligeholdelsessynet indeholder, ligesom handlingsplanerne (jf. afsnit om handlingsplaner), oplysninger om bygningens historie og særlige betydning samt informationer om ejer- og administrative forhold. Den almindelige vedligeholdelse vil være beskrevet – dvs. hvordan, af hvem og hvor tit vedligeholdelsen skal foregå samt projektering af forudseelige større arbejder.

I forbindelse med fredningsgennemgangen tilbyder Kulturstyrelsen de private ejere af fredede bygninger en handlingsplan. Handlingsplanen vil rådgive om vedligeholdelse samt prissætte fremtidige byggearbejder.

Almindelige vedligeholdelsesarbejder på fredede bygninger kræver ikke tilladelse fra Kulturstyrelsen.

Arbejder ud over pleje og vedligehold

Hvis et fortidsminde eller en bygning er så nedbrudt, at det er i fare for at miste sin særlige betydning, er det nødvendigt at udføre arbejder, der når ud over almindelig pleje og vedligehold.

Beslutninger om disse arbejder skal altid tage udgangspunkt i beskrivelsen af fortidsmindet eller bygningen og en analyse af autenticitet, integritet og signifikans. Når disse forhold er grundigt beskrevet, er det lettere at identificere, hvad der især skal passes på og dermed at formulere en handlingsplan, der bedst løser den konkrete opgave, således at mindst muligt går tabt.

² Cirkulære om vedligeholdelse af statens bygninger, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=122975>

Det er altså vigtigt at vurdere, hvilken indflydelse en påtænkt handling har på stedets integritet og autenticitet. Løsningens bæredygtighed såvel æstetisk, økonomisk som ressourcemæssigt bør også indgå i beslutningsprocessen.

Ethvert arbejde, der rækker ud over almindelig pleje og vedligehold, medfører en ændring af fortidsmindet eller bygningen og kræver en tilladelse fra Kulturstyrelsen.

Ønsker om ændringer kan, udover at være begrundet i bevaringsmæssige problemstillinger, også være et resultat af ejeres og brugeres behov, f. eks. for at moderniserer en bygning, eller af ønsket om at styrke formidlingen af det pågældende fortidsminde eller bygning.

Der forekommer ofte flere typer arbejder i forbindelse med samme opgave, arbejder, som kan omfatte istandsættelse og reparation, restaurering, rekonstruktion, tilføjelse eller ombygning.

Istandsættelse og reparation

Istandsættelse og reparation er nødvendig, når et fortidsminde eller en bygning er så medtaget, at almindelig pleje og vedligehold ikke længere er nok til at opretholde autenticitet, integritet og signifikans.

En reparation kan finde sted, når det er nødvendigt for at få gjort et svigtende element funktionsdygtigt igen, så det kan fortsætte med at opfylde sin tiltænkte funktion. Reparationer indeholder ofte elementer af restaurering eller rekonstruktion.

Indebærer reparationen udskiftning af en eller flere dele, skal der som udgangspunkt anvendes samme materialer og byggeteknik som det eksisterende, hvis dette bidrager til fastholdelsen af fortidsmindets eller bygningens autenticitet og integritet. De eksisterende forhold samt det udførte arbejde, herunder de anvendte produkter og eventuelle udskiftede/tilføjede dele, skal altid dokumenteres af restaureringskyndigt personale, dvs. arkæologer, arkitekter eller bygherres faglige rådgiver. Arbejder på fortidsminder og fredede bygninger skal udføres af kvalificeret personale.

Konservering

Konservering kan finde sted, hvis det er nødvendigt for at fastholde enkeltelementers materiale (f.eks. en arkitektonisk udsmykning) i den eksisterende tilstand.

Konservering, der typisk vælges når der er en høj grad af autenticitet knyttet til de eksisterende materialer, har til formål at udsætte en eventuelt igangværende nedbrydning og livstidsforlænge materialet.

Restaurering

Restaurering udføres med det specifikke formål at afdække/retablere et kendt kulturhistorisk element, som er eroderet, blevet overdækket eller fjernet, i stedet for at bibeholde status quo.

Konsekvensen af en restaurering vil ofte være, at visse elementer af fortidsmindet eller bygningen går tabt. Ved en vellykket restaurering skal væsentligheden af de elementer, der går tabt, opvejes af væsentligheden af de elementer, der bliver erstattet med.

Rekonstruktion/tilføjelser/ombygning

Skal et fortidsminde eller en bygning eller dele heraf rekonstrueres, skal der være sikkerhed for, at den påtænkte ændring er i overensstemmelse med tidligere tiders forhold. Det stiller meget store krav til dokumentationen af fortidsmindets/bygningens historie, funktion og materialer. Der skal kunne sondres mellem nyt og gammelt – enten visuelt eller via en formidlende beskrivelse.

Rekonstruktioner bruges primært, hvis et fortidsminde eller en bygning brænder ned eller hvis der på tilsvarende vis er sket tab af betydelige dele af det eller den. Beslutninger om en rekonstruktion skal altid træffes på baggrund af en analyse af fortidsmindets eller bygningens signifikans – både før og efter tabet af hele eller dele af det er indtruffet.

Tilføjelser og deciderede ombygninger stiller store krav til løsningens æstetik. Løsningen rummer mulighed for, at der kan arbejdes med nutidigt formsprog eller nyfortolkning af gammelt formsprog. Materialer kan både være nutidige eller traditionelle. Kvaliteten af det tilføjede bør stå mål med det eksisterende. Tilføjelsen eller ombygningen skal som udgangspunkt kun finde sted, når der ikke er andre muligheder til at sikre en fortsat brug eller bevaring – eller hvis det er en forudsætning for at fortidsmindet eller bygningen kan bevare sin funktion.

Tilføjelser til særligt fortidsminder er oftest begrundet i et konstruktivt eller formidlingsmæssigt behov. For at gøre et fortidsminde mere forståeligt for de besøgende, kan det f.eks. være nødvendigt at lave en markering af manglende eller usynlige dele.

Dokumentation

Skal fortidsminderne og bygningerne bevare deres historiefortællende værdi, skal alle arbejder og handlinger dokumenteres uanset omfang og art. Som opfølgning på den analyse, der altid ligger til grund for arbejdet, skal man foretage en løbende dokumentation af f.eks. indretningsspor og eventuelle påviste ændringer. På samme måde skal man registrere den byggeteknik, der er anvendt ved fortidsmindet eller bygningens opførelse og ved eventuelle senere istandsættelser. Endelig skal man dokumentere omfanget af de igangværende arbejder og angive hvilke arbejder, der udføres og med hvilke materialer. Der kan udtages prøver af de oprindelige materialer for dels at anvende dem under arbejdet, dels for at sammenligne dem med materialer fra andre fortidsminder eller bygninger. Når arbejdet er afsluttet, samles hele dokumentationen i en istandsættelsesrapport, som afleveres til Kulturstyrelsen.

Planlægning

For at sikre, at de fredede fortidsminder og fredede bygninger vedbliver at være en samfundsressource, skal de inddrages i planlægningen på en balanceret måde, så deres autenticitet og integritet i videst muligt omfang respekteres, samtidig med at der tages hensyn til den generelle samfundsudvikling.

AFSNIT 3. LOVGIVNING OG KONVENTIONER

Bevaringsprincipperne i dette dokument sigter mod at være så overordnede og generelle, at de kan anvendes på både de fredede fortidsminder og de fredede bygninger. Principperne er ikke en endelig drejebog til de mange aspekter af bevaringsarbejdet og i praksis bliver den relevante lovgivning og tilknyttede vejledninger også inddraget i forbindelse med de forvaltningsmæssige beslutninger.

Der knytter sig forskellige lovgivninger, konventioner og faglige traditioner til fortidsminder og fredede bygninger. Fortidsminder er bl.a. omfattet af museumsloven, der i 2001 implementerede *Malta-konventionens* principper

Fredede bygninger betragtes forvaltningsmæssigt som arkitektonisk kulturarv og er bl.a. omfattet af bygningsfredningsloven, der i 1987 implementerede *Granada-konventionens* principper.

I begge tilfælde skal man endvidere forholde sig til relevante vejledninger.

Visse typer af fortidsminder er automatisk fredet ifølge museumsloven, andre forudsætter en særlig udpegning. En lang række fortidsminder er ikke fredet, men er alligevel beskyttet gennem museumsloven.

Bygninger fra før 1536 er automatisk fredet, mens andre først fredes, når bestemte krav i bygningsfredningsloven er opfyldt. Et fredet fortidsminde og en fredet bygning kan være sammenbygget, så flere love har virkning. Det ser man f.eks. ofte på borge og slotte, som i mange tilfælde er anlagt på et fredet voldsted.

Enhver ændring af de fredede fortidsminder og de fredede bygninger kræver en tilladelse fra Kulturstyrelsen.

Istandsættelse af fortidsminder, hvor der sker indgreb i selve fortidsmindet, udføres af Kulturstyrelsen efter delegation fra Kulturministeren.

Det er styrelsens opgave at sikre, at der altid forvaltes efter proportionalitetsprincippet, dvs. at der anvendes en passende mængde ressourcer til udredningen af det enkelte monument. Kommer hensynet til beskyttelse af kulturarven i konflikt med andre offentlige interesser, skal beskyttelsen af kulturarven vejes op mod hensynet til almenvellet.

ORDLISTE

Autenticitet

Oprindelighed; ægthed; vedrører både fortidsmindets/bygningens oprindelige og nuværende tilstand. Autenticitet kan både knytte sig til det materielle og det immaterielle. En reparation, en ændring eller en senere tilføjelse vil ofte anses for autentisk, hvis den er udført i samme eller tilsvarende materialer og efter samme håndværksmetode som originalen, men kan også være udført i andre materialer og efter andre metoder. Kravet er, at elementet besidder ægthed; altså ikke udgiver sig for at være originalt eller ældre uden at være det. Alle de transformationer et fortidsminde/bygning har gennemlevet kan bidrage til monumentets autenticitet. Autenticitet kan også knytte sig til fortidsmindets/bygningens funktion og symbolske betydning.

Bevaring

Alle arbejder på fortidsminder/bygninger, der rækker ud over almindelig vedligeholdelse og pleje, og som medvirker til at bevare deres autenticitet og integritet.

Bæredygtighed	Forvaltning som sikrer den langsigtede bevaring bedst muligt.
Granadakonventionen	<p>Granadakonventionen, Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe, Europarådet, 1985.</p> <p>Granada-konventionen omhandler beskyttelse af den arkitektoniske kulturarv. Konventionen definerer de objekter, som skal beskyttes, og udstikker rammerne for den nødvendige nationale lovgivning. Desuden forpligter konventionen deltagerne til at udforme bevaringspolitikker, som skal integrere bevaringen i andre forvaltningsområder samt regulere den nutidige brug af den arkitektoniske kulturarv.</p>
Integritet	<p>Fuldkommenhed; helhed. Integritet omhandler både fortidsmindet/bygningen og omgivelserne, og er et udtryk for:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ At en betydelig mængde af alle fortidsmindets/bygningens dele er til stede i en sådan grad, at fortidsmindet/bygningen kan forstås. ▪ At en betydelig mængde af alle fortidsmindets/bygningens dele er intakte. ▪ At relationerne mellem fortidsmindets/bygningens dele er opretholdt.
Maltakonventionen	<p>Maltakonventionen (eller Valettakonventionen), European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage, Europarådet, 1992.</p> <p>Maltakonventionen omhandler beskyttelse af den arkæologiske kulturarv. Konventionen giver en definition af den arkæologiske kulturarv og beskriver dels hvordan denne kulturarv skal bevares, dels hvordan undersøgelse af den skal foregå. Desuden beskæftiger konventionen sig med, hvordan videnskabelig information skal indsamles og tilgængeliggøres, også til offentligheden.</p>
Signifikans	<p>Fortidsmindets eller bygningens særlige betydning sammenlignet med andre tilsvarende fortidsminder eller bygninger set ud fra deres oprindelighed/ægthed (autenticitet) og deres fuldkommenhed/helhed (integritet).</p>

EKSEMPLER

Eksemplerne er tænkt som en introduktion til metodikken i bevaringsprincipperne. De omhandler ældre sager, og derfor er det ikke de anførte beskrivelser, analyser og vurderinger, som blev lagt til grund for de oprindelige afgørelser. I forbindelse med en konkret sagsbehandling ville man muligvis gå grundigere til værks med hensyn til beskrivelse og analyser samt træffe en afgørelse med mere uddybede begrundelser. De elementer, som behandles i analyserne af autenticitet og integritet i eksemplerne, er blot et udvalg af flere mulige, se afsnit 1.

Eksempel 1, Vestvolden

Ansøgning om tilladelse til etablering af handicapsti og bæk på voldkronen.

Beskrivelse

Københavns befæstning med Vestvolden er på verdensplan et af de største og bedst bevarede fæstningsanlæg fra det 19. århundrede. Byggeriet blev påbegyndt i 1886, og det tog mere end 10 år at færdiggøre hele anlægget. I 1909 udvidedes fæstningen med Tunestillingen. Den militære brug afsluttedes først i 2005, da militæret forlod Ejbybunkeren, som havde været kommandocentral for Københavns luftforsvar siden 1952. Vedligeholdelsestilstanden for selve anlægget er god, mens plejen på store områder er jævn til slet.

Autenticitet

1. Topografi	høj
2. Form	høj
3. Funktion	middel
4. Materialer	høj
5. Konstruktion	høj

Integritet

1. Intakthed	høj
2. Relation til omgivelser	høj
3. Manglende elementer	høj (der mangler meget få elementer)
4. Trusler	høj (der er få trusler, da anlægget er fredet)

Signifikans

Signifikansen må betegnes som meget høj. Det betyder, at forvaltningen af Vestvoldens fredning bør være meget restriktiv.

Eksempel på afgørelse

Københavns befæstning er nu under revitalisering, og der skabes ny opmærksomhed og etableres ny formidling omkring anlægget. Der skal således indrettes besøgscenter i Ejbybunkeren. I denne forbindelse foreslås det, at der etableres en handicapsti til voldkronen og placeres bænke langs stien og på voldkronen.

Stien kan godkendes, i det omfang den kan følge de oprindelige ramper, og belægningen kan udføres som oprindeligt. Stien kan føres op til kanondækket, men ikke op på voldkronen, med mindre volden på dette sted i forbindelse med etableringen af Ejbybunkeren er blevet forvansket af anlægsarbejderne. Bænke kan opstilles langs stien, men ikke på voldkronen. Der bør ikke opstilles håndlister langs stien. Der lægges vægt på, at de valgte løsninger er reversible, d.v.s. at de kan fjernes og anlægget kan føres tilbage til sin oprindelige skikkelse.

Eksempel 2, Badstustræde, København

Ansøgning om tilladelse til opsætning af kvist.

Beskrivelse

Opførelsesår: ca. 1800

Fredningsomfang: Forhus med sidehus

Beskrivelse: Tidstypisk, klassicistisk byhus, beboelse med butik, 6-fags byhus, 4 etager med høj kælder og heltag (tegl), grundmuret hus, pudset facade, tilbagelæggende udsmykning, delvist udnyttet loftsetage, 1 kvist mod gade og 2 mod gården, 1 nyere skorsten.

Væsentlige ændringer: der mangler en skorsten, der er opsat en kvist, delvist indrettet loftsetage, nyere vinduer i 3 fag i stueetage

Autenticitet

1. Topografisk placering	høj (som en del af husrækken af samtidige huse)
2. Form	høj
3. Funktion	høj

4. Materialer	middel
5. Konstruktion	høj (uændret konstruktion)

Integritet

1. Anlæggets intakthed	høj
2. Relation til omgivende landskab	høj
3. Manglende elementer	høj (der er mange oprindelige elementer)
4. Tilstedeværelse af trusler	høj (d.v.s. der er ingen trusler)

Signifikans

Ejendommen må umiddelbart tillægges en høj signifikans, idet den har stor betydning for facaderækkens helhed.

Der kan dog findes begrundelser for at være mindre restriktiv: Tagetagen er udnyttet i forvejen og der er allerede en kvist. Huset er ikke unikt, fordi der er mange andre lignende huse fredet i København. Selv om det i første omgang forekommer at være et hus med meget høj autenticitet, der burde resulterer i en meget restriktiv forvaltning, ender man alligevel med at imødekomme ansøgningen. Grunden hertil er bl.a. en konkret vurdering af, at der allerede er foretaget ændringer i ejendommen, men også, at der er mange lignende huse, som er fredet i København. I et hus, som er 200 år gammelt, kan man ikke regne med en særlig høj autenticitet, da der bl.a. er ændret køkkener og indlagt varme. Der vises hensyn til moderniseringskrav, for at bygningen kan fungere som bolig.

Eksempel på afgørelse

Styrelsen finder at husets autenticitet svækkes ved opsætning af de to kviste. Dog er tageetagen delvist udnyttet og taget forsynet med en kvist allerede. Da huset er højt og forholdsvist smalt, vil placeringen af kvistene på taget underbygge denne kvalitet og ud fra et arkitektonisk synspunkt styrke det vertikale element.

Kulturstyrelsen giver derfor tilladelse til det ansøgte projekt under forudsætning af, at de to kviste ud mod gaden udformes som nøje kopier af den eksisterende kvist. Der skal til styrelsens godkendelse fremsendes detaljeret tegninger af de nye kviste. Kvistene skal placeres mellem spærene så overskæring af spær undgås. Den langsgående bindingsværksvæg skal opretholdes, da den underbygger den oprindelige planløsning og rumstruktur.

Eksempel 3, Bækkemonumentet – en skibssætning fra vikingetid

Ansøgning om tilladelse til ændring af fortidsmindet i forhold til museumslovens § 29 e. Ændringen består i at erstatte manglende sten med plader i cortenstål udskåret som silhuetter af sten. Formålet er formidling/forståelse af anlægget.

Beskrivelse

Bækkemonumentet indgår i projektet Danmarks Oldtid i Landskabet. Monumentet anses for unikt i Danmark. Landskabeligt repræsenterer Bækkemonumentet tre perioder:

- 1) En bronzealderhøj beliggende tæt op mod skibssætningen
- 2) Skibssætningen (inkluderer runesten)
- 3) Hærvejen passerer igennem skibssætningen

Autenticitet

1. Topografisk placering	høj
2. Form	middel
3. Funktion	høj (symbolfunktion)
4. Materialer	middel
5. Konstruktion	høj (uændret konstruktion)

Integritet

1. Anlæggets intakthed	middel
2. Relation til omgivende landskab	høj
3. Manglende elementer	middel
4. Tilstedeværelse af trusler	lav (ingen trusler)

Signifikans

Fortidsmindet har, i kraft af de gennemsnitligt set høje niveauer af autenticitet og integritet, en høj signifikans. Derfor bør ansøgninger f. eks. i forhold til dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 18 (100 m beskyttelseslinien) behandles meget restriktivt.

Eksempel på afgørelse

Den foreliggende ansøgning kunne dog imødekommes. Ændringen havde til formål at råde bod på den kun middelgode integritet med hensyn til intakthed og manglende elementer. Således gav ændringen de besøgende en nemmere opfattelse af anlæggets form og dermed en bedre forståelse af anlæggets arkitektur og dets sammenhæng med landskabet. Der blev lagt vægt på, at ændringen var reversibel, idet stålpladerne blev funderet så overfladisk, at der ikke er sket skade på de jordlag, som lå under græstørven.